

Avaluació dels comitès d'ètica assistencial a Catalunya, 2014

Unitat de Bioètica

**Departament de Salut
Generalitat de Catalunya**

Juliol de 2014

Sumari

1. Introducció	5
1.1. El perquè de l'avaluació	5
2. Els comitès d'ètica assistencial acreditats a Catalunya per la Direcció General d'Ordenació i Regulació Sanitàries	7
2.1. Evolució del nombre de CEA acreditats	7
2.2. L'àmbit d'actuació dels CEA	8
3. Els professionals que formen els CEA	11
3.1. Nombre de vocals	11
3.2. Sexe	11
3.3. Edat	12
3.4. Temps de permanència en els CEA	12
3.5. Perfil professional	13
3.6. Persones alienes a la institució	13
3.7. Vocals de l'equip directiu i dels CEA	13
3.8. Formació en bioètica dels vocals	14
4. Activitat dels CEA	15
5. Indicadors de qualitat	16
5.1. Nombre de CEA que han realitzat alguna enquesta o grup de discussió per valorar l'activitat durant l'any 2013	16
5.2. CEA que disposen d'un espai web o intranet	16
5.3. Accions de formació	17
5.4. Accions d'informació dirigides a la ciutadania	19
5.5. Elaboració de guies i protocols	20
5.6. Consultes que atenen els CEA	22
5.7. Resum d'indicadors de Qualitat	27
6. Comentaris finals	28
Annex 1. CEA que han participat en l'avaluació	31

1. Introducció

1.1. El perquè de l'avaluació

El nombre considerable de comitès d'ètica assistencial (CEA) acreditats a Catalunya reflecteix l'interès que hi ha dels professionals i dels gestors que treballen en les institucions sanitàries per disposar d'instàncies de debat i reflexió que ajudin a dispensar una atenció més respectuosa i sensible a les singularitats de les persones. Uns àmbits de reflexió que també procuren ser útils a l'hora de donar una resposta més adequada a les complexitats i controvèrsies ètiques creixents a les quals s'ha de fer front des de la pràctica assistencial quotidiana.

Els més de vint anys d'existència d'alguns d'aquests CEA, amb una activitat molt fructífera pel que fa a l'abordatge de casos, o a la producció de guies i protocols són en part indicadors de la seva utilitat; però, com també s'ha assenyalat nombroses vegades, és sabut que la simple acreditació d'altres comitès no és sinònim de la seva contribució a la millora de la pràctica assistencial; per això, el Comitè de Bioètica de Catalunya (CBC), en un document recentment publicat, recomanava i donava pautes per avaluar i poder destriar la qualitat d'aquests comitès.

Precisament en aquest document anomenat *La qualitat en els comitès d'ètica assistencial*¹ es recorda que la qualitat ètica és una dimensió essencial de la qualitat de l'atenció sanitària, encara que moltes vegades sembli que sigui una qüestió accessòria, més aviat *d'etiqueta* més que no pas *d'ètica*. Per això es considera molt necessari fer evident aquesta qualitat ètica mitjançant l'avaluació d'alguns indicadors. De la mateixa manera que es fa en altres instàncies, en el cas concret dels comitès d'ètica també és possible i molt recomanable avaluar periòdicament els seus recursos, la seva activitat i les funcions, la qual cosa ens pot donar idea de la seva qualitat.

---

¹ <http://comitebioetica.cat/wp-content/uploads/2014/02/La-Qualitat-en-els-CEAS.pdf>

Aquest és el propòsit principal d'una avaluació que, de fet, ja s'havia realitzat en anys anteriors, però que aquest cop s'ha volgut simplificar i sintetitzar-ne el mètode mitjançant un qüestionari tancat, que vol ajudar tant les instàncies avaluadores com els comitès avaluats.

A la **taula 1** es resumeixen algunes de les característiques de les avaluacions realitzades anteriorment. Es pot veure que, llevat de l'estudi CEA-CAT de l'any 2003, en què es va utilitzar un qüestionari específic, les altres avaluacions es van fer en gran part a partir del contingut de les memòries que els CEA elaboren periòdicament.

Taula 1. Avaluacions del CEA

Any	Tipus d'avaluació	CEA		
		Acreditat	Avaluat	Participació
2001	Avaluació a partir de les memòries aportades pels	29	19	65%
2003	Estudi CEA-CAT observacional transversal	38	24	63%
2005	Avaluació a partir de les memòries aportades pels	44	31	70%
2008	Avaluació a partir de les memòries aportades pels	48	26	54%
2010	Avaluació mitjançant qüestionari obert	56	39	69%
2014	Avaluació mitjançant qüestionari estructurat	57	43	75%

2. Els comitès d'ètica assistencial acreditats a Catalunya per la Direcció General d'Ordenació i Regulació Sanitàries

2.1. Evolució del nombre de CEA acreditats

A l'**annex 1** es mostra la relació dels CEA acreditats des de l'any 1995 i fins al 31 de juliol de 2014. Durant aquests anys, s'han acreditat 64 CEA i solament consta que tres han deixat de tenir activitat. Uns altres quatre s'han fusionat i han donat lloc al naixement de dos nous comitès: els CEA del Consorci Sanitari Integral i d'Althaia. Els 57 CEA restants suposadament estan actius i 43 han contestat l'enquesta d'avaluació que es va enviar durant el primer trimestre de 2014; per tant, l'índex de resposta és del 75%, el major percentatge assolit fins ara.

A la **taula 2** es relaciona el nombre de CEA segons l'any de la seva constitució i el d'acreditació. De la mateixa manera que existeixen CEA acreditats que no tenen activitat, hi ha constància de l'existència de CEA que no disposen d'aquesta acreditació però que estan actius. Aprofiten aquests primers anys per formar-se i preparar-se per donar l'assessorament que la institució demana i molt probablement acabaran, tard o d'hora, acreditant-se. La primera resolució del Departament de Salut d'acreditació d'un comitè d'ètica assistencial a Catalunya es va fer el 10 de febrer de 1995 i la darrera és del 18 de gener de 2013. Encara que algunes normes d'acreditació d'institucions sanitàries estableixen com un dels estàndards la vinculació amb una instància d'assessorament ètic, no sempre tots els centres assistencials tenen aquesta relació amb un CEA acreditat; això fa pensar que és possible que el nombre d'aquests CEA encara creixi en un futur per tal d'acomplir amb aquest requisit que demanen les diferents normatives d'acreditació sanitària.

Taula 2. Anys de constitució i acreditació dels CEA

Any	Any de constitució	Any d'acreditació
Sense informació	4	0
Abans de 1995	7	0
1995-1999	10	9
2000-2004	14	20
2005-2010	6	8
2010-2014	2	6
Total	43	43

2.2. L'àmbit d'actuació dels CEA

L'àmbit d'actuació dels CEA s'ha diversificat, no solament pel que fa a l'espai geogràfic, és a dir, on donen suport (**taula 3**), sinó també en relació amb la seva activitat assistencial (**taula 4**). Molts dels hospitals que en un principi van sol·licitar l'acreditació del seu comitè d'ètica actualment presten serveis integrals: hospitalització d'aguts, atenció primària, sociosanitària, salut mental i, fins i tot, residencial. Això ha fet que encara que l'ordre d'acreditació de l'any 1994 estava inspirada en l'àmbit hospitalari, s'ha interpretat d'una manera flexible per adaptar-la a la realitat assistencial existent.

Responent, doncs, a aquesta realitat, els comitès assessoren tots els professionals que treballen en els diferents dispositius assistencials i, fins i tot, de vegades l'assessorament va més enllà de la mateixa institució i el suport del CEA arriba a altres centres geogràficament propers. Alguns d'aquests exemples els trobem en el CEA de la Fundació Hospital Asil de Granollers que dona suport a l'Hospital de Sant Celoni, el CEA de l'Hospital de Bellvitge que ho fa a l'Hospital de Viladecans o el CEA de Vic que assessora l'Hospital Sant Jaume de Manlleu. Encara que en l'àmbit dels serveis socials s'han impulsat els espais de reflexió ètica tampoc no és infreqüent que alguns CEA donin suport a diferents centres residencials de gent gran.

Finalment, alguns CEA també diuen que donen suport a centres no pròpiament sanitaris. És el cas, entre d'altres, del Centre Psicopedagògic d'Osona, del CEA de Sant Pere Claver Fundació de Serveis Socials de Barcelona o el Centre la Vinyota de persones amb discapacitats físiques i psíquiques de Mollet.

Pel que fa als CEA que pertanyen a àmbits específicament diferents dels hospitalaris, augmenta el nombre dels que treballen en l'àmbit sociosanitari, de la salut mental i de l'atenció primària. Hi ha també tres comitès que donen suport a centres monogràfics d'una especialitat determinada. Finalment, quatre dels CEA acreditats que han participat en l'avaluació operen específicament en entitats de l'àmbit privat no concertat.

Pel que fa a la distribució geogràfica, la xarxa de CEA s'estén per tot el territori. A l'àrea metropolitana de Barcelona n'hi ha 21, 14 més es distribueixen per la resta de la província de Barcelona, 5 a la de Tarragona, 2 a Girona i 1 a Lleida.

Taula 3. Distribució per localitat dels CEA avaluats

Població	Nombre CEA
Amposta	1
Badalona	3
Barcelona	13
Berga	1
Caldes de Montbui	1
Esplugues de Llobregat	1
Girona	1
Granollers	1
Igualada	1
Vilafranca del Penedès	1
Jesús-Tortosa	1
L'Hospitalet de Llobregat	2
Lleida	1
Manresa	1
Martorell	1
Mataró	1
Mollet del Vallès	1
Móra d'Ebre	1
Olot	1
Reus	1
Sabadell	1
Sant Boi de Llobregat	2
Sant Pere de Ribes	1
Terrassa	2
Tortosa	1
Vic	1
Total	43

Taula 4. Àmbits assistencials als quals donen cobertura els CEA avaluats

Àmbits als quals donen atenció	CEA
Hospitalització d'aguts	36
Sociosanitari	24
Atenció primària	13
Residencial	12
Salut mental	12
Dependències	1
Pediatría i obstetrícia	1
Neurorehabilitació	1

3. Els professionals que formen els CEA

Nombre de membres

Formen part dels 43 comitès acreditats avaluats 669 persones. Pot ser que alguns vocals externs participin en més d'un CEA i, per tant, la xifra total sigui lleugerament inferior per la duplicitat. En tot cas, és poc significativa en el conjunt. La mitjana, per tant, es manté com en l'avaluació de l'any 2003 o la de 2010 entorn dels 15 vocals per CEA (de 4,6) amb un màxim de 24 i un mínim de 8 (**taula 5**).

Taula 5. Nombre de membres dels CEA

Nombre de vocals dels CEA	Comitès
Entre 8 i 9	5
Entre 10 i 14	15
Entre 15 i 19	11
Entre 20 i 24	12
Total de CEA	43
Total de membres dels CEA	669

3.2. Sexe dels membres del CEA

Els comitès d'ètica assistencial reflecteixen la feminització de les professions sanitàries perquè les dones són el 62% dels vocals, un percentatge superior al de l'any 2003, que era del 57%. Les dones són majoria en les secretaries dels comitès, però encara hi ha més presidents que presidentes (**taula 6**).

Taula 6. Composició del CEA segons el sexe

	President	Vicepresident (*)	Secretari	Vocals	Total
Home	22	12	12	201	247
Dona	21	11	30	342	404
Sense informació			1	17	18
Total	43	23	43	560	669

(*) Molts CEA no tenen establerta la figura de vicepresident.

Edat dels membres del CEA

També reflecteix l'evolució del sistema sanitari el fet que els vocals dels CEA hagin envellit, perquè ara el 56% té més de 50 anys mentre que la mitjana l'any 2003 era de 47 anys.

Solament el 26% dels presidents tenen menys de 50 anys (**taula 7**).

Taula 7. Composició dels CEA segons l'edat

Edat	President	Vicepresident	Secretari	Vocals	Total
30-40	2	1	8	73	84
40-50	9	3	16	177	205
50-60	20	13	12	172	217
60-70	8	4	2	55	69
Sense dades	4	2	5	83	94
Total	43	23	43	560	669

3.4. Temps de permanència en els CEA

Podem dir que els CEA mantenen un equilibri en la renovació, ja que un 36% dels vocals s'hi han incorporat en els darrers dos anys, la qual cosa se suma a l'experiència que suposa que el 31% faci més de 5 anys que formen part del Comitè (**taula 8**).

Taula 8. Composició dels CEA segons els anys de permanència dels vocals

Anys de permanència	President	Vicepresident	Secretari	Vocals	Total
Menys de 2 anys	19	11	17	195	241
Entre 2 i 5 anys	10	6	7	175	198
Més de 5 anys	14	6	17	180	217
Sense dades	-	-	2	11	13
Total	43	23	43	560	669

3.5. Perfil professional dels membres del CEA

Pel que fa al perfil professional (**taula 9**), el 50% dels vocals dels CEA són metges i aquest també és el perfil professional del 81% dels presidents. Els professionals d'infermeria, constitueixen el 31% dels integrants dels CEA. Els vocals que no tenen una formació clínicoassistencial : , filòsofs, advocats o administradors constitueixen el 19%.

Taula 9. Composició dels CEA segons el perfil professional

Perfil professional	President	Vicepresident	Secretari	Vocals	Total
Medicina	35	11	10	276	332
Infermeria	6	7	15	180	208
Treball social	1	0	5	1	6
Administració	0	1	5	21	27
Dret	0	1	2	37	40
Filosofia	1	2	0	18	21
Altres	0	1	6	27	34
Total	43	23	43	560	669

3.6. Persones alienes a la institució

Encara que l'Ordre d'acreditació estableix que una persona aliena a la institució ha de formar part del CEA, 8 diuen que, en el moment de l'avaluació, no en disposen (**taula 10**).

Taula 10. CEA que disposen de membre extern a la institució o "membre llec"

Presència de membre extern a la institució	Nombre de CEA
Sí	35
No	8
Total	43

3.7. Vocals de l'equip directiu i dels CEA

L'Ordre d'acreditació també preveu que, perquè sigui més fàcil tenir en compte les recomanacions que fa el CEA, alguns dels seus membres haurien d'estar implicats en el govern de la institució. Per això, actualment, 84 dels vocals del CEA formen part dels equips directius de les institucions. Només un CEA diu que no disposa de cap professional de la direcció entre els seus vocals (**taula 11**).

Taula 11. Nombre de persones de la direcció que formen part dels CEA

Nombre de persones de la direcció	Nombre dels CEA
0	1
1	18
2	13
3	7
4	2
5	1
6	1
Total	43

3.8. Formació en bioètica dels membres del CEA

La majoria de persones que formen part d'un CEA tenen formació en bioètica. Es tracta d'una formació elemental en el 64,4% dels casos, de tipus universitari mitjançant mestratge en el 20,7% (**taula 12**). A l'avaluació dels CEA de Catalunya de l'any 2003 amb una mostra de 161 persones, els percentatges eren del 69% i del 23,9%, respectivament.

Taula 12. Composició dels CEA segons la formació en bioètica dels membres

Formació en bioètica	President	Vicepresident	Secretari	Vocals	Total
Sense formació	1	0	4	89	94
Elemental	18	13	21	357	409
Mestratge	23	8	18	83	132
Total	42	21	43	529	635
Sense dades	1	3	0	30	34

4. Activitat dels CEA

L'activitat dels CEA, tradicionalment i tal com reflecteix l'Ordre de 14 de novembre de 1993, se centra en tres àmbits: l'anàlisi de casos, la formació de professionals i ciutadans i l'elaboració de guies de pràctica o pautes d'actuació davant de situacions que suposen controvèrsies ètiques. Tota l'activitat que han realitzat els vocals dels CEA suposa molt més que el temps esmerçat en les reunions ordinàries dels comitès i és la que es reflecteix en l'apartat d'indicadors de qualitat. Ara bé, aquestes reunions dels CEA sí que poden donar una idea del dinamisme existent. Durant l'any 2013, els 43 CEA avaluats han sumat en conjunt 349 reunions ordinàries i 58 d'extraordinàries que han fet 26 comitès. El CEA que ha fet menys reunions només n'ha fet 1 i el que més, 26. La mitjana és de 8,16 (DE 4,13) (**taula 13**).

Taula 13. Nombre de reunions dels CEA

Nombre de reunions	Nombre de CEA
Entre 1 i 4 reunions	9
Entre 5 i 10 reunions	17
Entre 10 i 15 reunions	14
Més de 15 reunions	3
Mitjana	8,16 (DE 4,37)

5. Indicadors de qualitat

Nombre de CEA que han realitzat alguna enquesta o grup de discussió per valorar l'activitat durant l'any 2013

Dels 43 CEA avaluats, n'hi ha 13, el 30%, que diuen haver realitzat alguna enquesta o grup de discussió durant l'any 2013 per valorar l'impacte de les seves recomanacions i la percepció que tenen els professionals dels centres de la seva activitat.

CEA que disposen d'un espai web o intranet

Un segon indicador de la qualitat és la presència del CEA a la xarxa. D'aquesta manera es permet l'accés àgil a aquelles persones que estan interessades tant a demanar assessorament, com a conèixer els protocols o pautes que el CEA ha elaborat. El nombre d'accessos seria un indicatiu de l'interès que suscita la tasca dels CEA, però solament 5 han comptabilitzat el nombre d'accessos al seu espai web o a la intranet. En conjunt, s'han fet 3.299 accessos durant l'any 2013 (una mitjana de 659,80 i de 667,36) (**taula 14**). Només 8 CEA diuen que no disposen d'un espai en línia propi.

Taula 14. CEA que disposen d'un espai web o intranet

Espai web o a la intranet del centre	
Disposa d'un espai web propi o d'un espai a la intranet del centre	8
Disposa d'un espai a la intranet del centre	27
No disposa de cap espai a la xarxa	8

5.3. Accions de formació

Durant l'any 2013, 38 CEA van realitzar un total de 192 accions de formació a les quals van assistir un total de 3.495 persones (**taula 15**). Només 5 CEA diuen que no van fer cap activitat formativa. A la **taula 16** s'han intentat agrupar les diferents activitats reportades segons la seva temàtica.

Taula 15. Resum d'activitats de formació

Activitats formatives realitzades pels CEA	
CEA han fet activitats formatives	38
Activitats formatives reportades	192
Activitats de les quals s'ha especificat la temàtica	125
Activitats sense especificar la temàtica	67
Persones han assistit a les activitats formatives	3.495
Persones han assistit a les activitats formatives per cada centre	91,97
Persones per cada activitat	27,47
Membres dels CEA han participat en les activitats de formació	300
Membres dels CEA per activitat	1,56

Taula 16. Temàtica de les activitats formatives de les quals s'especifica el seu contingut en què han participat els CEA

Accions de formació	Nombre
Cursos específics dirigits a residents, de diferent durada	18
Cursos d'introducció a la bioètica generals	17
Formació sobre voluntats anticipades	11
Sessions clíniques generals de l'hospital en les quals s'aborden diferents temàtiques, voluntats anticipades, el rol del CEIC, decisions difícils a la pràctica clínica	7
Sessions clíniques per serveis sobre temàtiques diferents	6
Consideracions generals del rebuig dels malalts a la indicació mèdica	6
Jornades obertes sobre temes de reflexió bioètica, dignitat, millora de la relació assistencial, funcionament dels CEA	6
Formació per a infermeria d'atenció primària	5
Sessions de bioètica per a estudiants	5
Activitats específiques dirigides a professionals d'infermeria	5
Sobre drets i deures dels usuaris	3
Sobre la confidencialitat	3
Problemes ètics al final de la vida, limitació dels tractament de suport vital	3
Què és un CEA; principis bàsics de l'ètica	3
Aspectes ètics de la confidencialitat	3
Participació en jornades d'altres comitès	2

Accions de formació (continuació)	Nombre
Limitació de l'esforç terapèutic en el malalt terminal	2
Introducció a la bioètica en atenció primària	2
Sistemàtica de resolució de casos	3
Sessions i cursos fets per membres dels CEA per a diferents serveis i unitats de l'hospital	2
Formació externa	2
Percepcions ètiques de les contencions	2
Consentiment informat en hemoderivats	1
Declaració de conflictes ètics	1
Sessions sobre els DVA i la sedació	1
Formació en avaluació de la competència en la presa de decisions	1
Curs d'iniciació bioètica en l'atenció en salut mental	1
Ètica a l'àmbit social	1
Valors de la institució i codi ètic	1
Curs de bioètica i cinema	1
Curs de bioètica per a tutors docents	1
Total d'activitats de les quals s'especifica la temàtica	125
Activitats reportades de les quals es desconeix la temàtica	67
Total d'activitats formatives reportades	192

5.4. Accions d'informació dirigides a la ciutadania

Pel que fa a les activitats que els CEA orienten específicament a la ciutadania o a millorar la seva projecció externa continuen sent escassos. En total, 17 CEA han fet 30 activitats amb aquest objectiu divulgador, les característiques o temàtica de les quals es resumeixen a la **taula 17**.

Taula 17. Accions d'informació dirigides als ciutadans en què han intervingut els CEA

Accions d'informació dirigides als ciutadans
Pràctica i decisió ètica en l'atenció a les persones
Articles publicats al <i>Butlletí de Bioètica</i> del Comitè de Bioètica de Catalunya
Sessions d'informació de voluntats anticipades.Com, quan i per què fer el DVA
Realització de tríptics per donar a conèixer el DVA
Difusió radiofònica sobre les voluntats anticipades
Sessió sobre el DVA a la residència
Programa a ràdio local
Programa a televisió local
Taula rodona en un local de l'ajuntament
Sessions a Fòrum Clínic per a ciutadans (DVA i procés de mort)
A les televisions de la institució hi ha una petita ressenya dels CEA
Articles publicats a revistes d'associacions de malalts
Creació de l'espai del CEA en la web dels centres sanitaris adreçada a la ciutadania
Participació en jornades (intervenció domiciliària, intervenció en malalties avançades, humanització de la salut, atenció a la vulnerabilitat)
Jornada de dol. Ajudar a viure al final de la vida
Difusió de DVD als CAP d'atenció primària
Conferències entorn de la malaltia d'Alzheimer. Presentació de la consulta de bioètica
Sessió informativa i cartells divulgatius: dret a la intimitat i la confidencialitat

5.5. Elaboració de guies i protocols

Durant l'any 2013, es van elaborar 72 guies o protocols, per part dels CEA, la temàtica dels quals es resumeix a la **taula 18**. Hi ha hagut CEA molt actius que han arribat a fer fins a 6 guies en un any, però també 19 que no n'han fet cap. La mitjana ha estat d'1,84 (DE 1,64).

Durant l'any 2013, 22 CEA també van revisar 44 guies i protocols elaborats per altres serveis de la institució.

Ahora, 20 CEA diuen que van revisar en conjunt 125 protocols que feia més de 10 anys que havien estat elaborats. Es tracta d'una activitat que, tot i que és important, alguns CEA diuen que encara no la tenen prevista.

Taula 18. Nom de les guies o protocols elaborats pels CEA durant l'any 2013

Nom de les guies o protocols elaborats pels CEA durant l'any 2013	Nombre
Limitació de l'esforç terapèutic, retirada de les mesures de suport vital i no-reanimació cardiopulmonar	5
Procediment sobre la informació, tramitació i compliment i aplicació del document de voluntats anticipades	5
Circuit per formular consultes d'índole ètica del personal i dels usuaris	5
Atenció als malalts al final de la vida (inclou els protocols d'assistència i sedació)	5
Codi ètic	5
Guia d'actuació per als casos en què el pacient refusa determinats processos diagnòstics i terapèutics	4
Recomanacions sobre la utilització de mesures restrictives	4
Recomanacions respecte al dret a la intimitat i confidencialitat	4
Guia d'actuació per a l'assistència a pacients que rebutgen la transfusió de sang i components sanguinis	3
Guia d'elaboració i aplicació de consentiments informats	3
Procediment de discussió de casos als CEA	3
Criteris per a l'avaluació de la competència	2
La disfàgia en la demència avançada	1
Document d'indicacions anticipades d'atenció sanitària	1
Protocol per a la prevenció de les infeccions nosocomials	1
Protocol sobre la regulació de l'objecció de consciència	1
Protocol sobre la justícia distributiva	1
Valoració i debat de l'ètica de les llistes d'espera	1

Nom de les guies o protocols elaborats pels CEA durant l'any 2013 (continuació)	Nombre
Revisió i actualització del codi d'ètica institucional	1
Procediment de difusió del codi ètic institucional (CEI)	1
Protocol de resolució de conflictes	1
Procediment de difusió de les normes per a una bona utilització dels recursos	1
Protocol de detecció i prevenció del maltractament	1
Carta de drets i deures dels pacients	1
Circuit donació del cos a la ciència	1
Recull aspectes ètics	1
Protocols o guies sense especificar-ne el contingut	10
Total de protocols, guies, recomanacions, etc.	72

5.6. Consultes que atenen els CEA

Molt sovint s'associa la rellevància d'un CEA amb el nombre de sol·licituds que rep per analitzar casos que li plantegen els professionals de la institució, però aquesta, tot i que és una funció important, no és la que ocupa més temps en la vida dels CEA. De la mateixa manera que passa en altres països, el nombre de consultes per realitzar assessorament davant de casos que plantegen controvèrsies de tipus ètic no és gaire alta. La mitjana per als 43 CEA avaluats és entorn dels 7 casos per any amb una variabilitat molt gran com mostra la **taula 19**. La temàtica o els motius que han suscitat aquestes consultes també és força àmplia i, de mica en mica, incorpora certs àmbits que molt probablement creixeran en un futur proper: discrepàncies de criteri amb la família sobre la conducta més adequada en pacients dements o terminals, reflexions sobre l'equitat i l'adequació dels recursos, controvèrsies sobre la tutela dels pacients, etc. Aquests temes s'incorporen a d'altres més habituals com són la reorientació de l'esforç terapèutic, el rebuig al tractament o l'atenció als pacients a la fi de la vida (**taula 20**).

L'única tasca de caràcter decisorí que tenen atorgada per llei els CEA és la valoració dels donants vius d'òrgan per a trasplantament. Es tracta d'una activitat que cada cop és més alta. Tanmateix, solament un dels centres que fa aquesta activitat ha fet constar 67 avaluacions per donació de ronyó a partir de donant viu.

Per primera vegada en aquesta avaluació s'ha preguntat fins a quin punt se segueixen les recomanacions fetes pel CEA, però aquesta és una dada que majoritàriament encara es desconeix i solament 18 comitès diuen que les seves recomanacions sempre s'han tingut en compte (**taula 21**).

També s'ha demanat quin era el temps mitjà de resposta a les consultes formulades. Els 23 CEA que disposaven d'informació assenyalen una mitjana de 10 dies per respondre la consulta amb un mínim d'1 dia i un màxim d'un mes.

Finalment, 37 CEA diuen que disposen d'un procediment definit per facilitar la sol·licitud de les consultes que els formulen els professionals. Precisament, tres CEA reporten en aquesta mateixa avaluació l'elaboració de guies i protocols amb aquesta finalitat. Uns altres 5 CEA no aporten informació i solament 1 diu que no disposa d'aquest procediment.

Taula 19. Consultes realitzades als CEA

Nombre de consultes	Nombre de CEA
Cap	4
Entre 1 i 4	18
Entre 5 i 9	12
Entre 10 i 15	3
Més de 15	2
Sense dades	4
Total consultes	268
Total de CEA	43
Mitjana	7,05
DE	1,51

Taula 20. Contingut de les consultes rebudes als CEA

Temàtica dels casos que han estat objecte de consulta al CEA (ordenats per la freqüència en la presentació)
Rebuig de tractament: hemodiàlisi en pacient incapacitat; punció de biòpsia, en pacient amb competència dubtosa; tractament quirúrgic en pacient amb neoplàsia; intervenció urològica
Rebuig de transfusions sanguínies en pacients amb propostes d'intervencions quirúrgiques de maluc, ginecològiques, trasplantaments, majoritàriament amb documents de voluntats anticipades
Limitació de l'esforç terapèutic; limitació i retirada dels tractament de suport vital; conflictes ètics entre professionals i família; obstinació terapèutica; limitació al recanvi de marcapassos
Atenció als malalts al final de la vida, aspectes ètics, consideracions sobre la sedació i el confort
Problemes amb la negativa del pacient a menjar; controvèrsies sobre la possibilitat d'instaurar PEG; obstinació de la família en alimentació a pacients amb demència avançada
Controvèrsies sobre la tutela en pacients discapacitats i amb disminució intel·lectual; percepció d'abús de poder en la tutela; percepció que el tutor no respecta la voluntat expressada pel tutelat
Informació i assessorament sobre l'objecció de consciència; aclariments sobre objecció de consciència en pacients testimonis de Jehovà
Conflictes ètics amb família de pacient amb demència donat d'alta a la unitat de mitjana estada socio sanitària; famílies que no realitzen les cures en pacients dements; maltractaments familiars; no acceptació de canvi d'orientació terapèutica per part de la família de pacient en situació de darrers dies
Persona gran que canvia d'opinió i disputa entre els fills sobre les seves cures familiars ja que tenen dificultats per acomplir les cures paliatives; confusió entre beneficència i maleficència per part dels familiars
Pacte de silenci davant de mal pronòstic de millora funcional; el respecte de la decisió d'un malalt sobre l'acceptació d'un tractament i la informació a la família
Problemes sobre adequació terapèutica; limitació de recurs terapèutic per no tenir una indicació clínica; valoració de la proporcionalitat del tractament a domicili
Aspectes de millora del consentiment informat; aplicacions pràctiques del consentiment informat per a representació de les persones incapacitades legalment o no
Millores de la implantació del document de voluntats anticipades
Indicacions sanitàries anticipades per als pacients amb discapacitat intel·lectual
Valoració de la competència del malalt
Decisions d'intervenció/derivació; conflictes ètics de coordinació/corresponsabilitat amb recursos assistencials i no assistencials en pacients amb problemes de salut mental; dubtes sobre l'optimització de recursos i autonomia del pacient; trasllat inadequat des d'un altre centre

Temàtica dels casos que han estat objecte de consulta al CEA (ordenats per la freqüència en la presentació)
Problemes per discapacitat intel·lectual que sol·licita permís per viatjar a una altra ciutat; persona amb trastorns de conducta que suposa un risc per als altres residents i el personal; demanda d'uns pares per fer histerectomia a una filla amb greu retràs mental, menor
Confidencialitat, protecció de dades, límits de la confidencialitat amb acord institucional <i>versus</i> drets individuals; aspectes relacionats amb la confidencialitat dels companys professionals
Deteriorament; no adequació de recurs i rebuig de reubicació
Aspectes de violència de gènere; conflicte motivat per una ordre d'allunyament imposada a un pacient de la seva parella; pacient acollit voluntàriament a l'alta per la persona de qui ha d'estar allunyat
Problemes ètics a l'inici de la vida
Decisions de no RCP prematur extrem
Avortament per malformació del fetus
Pacient embarassada, amb embaràs de risc que insisteix a fer el part a casa
Sol·licitud d'eutanàsia
Estudi del document del MACA
Conflicte en convivència i intimitat (ètnia gitana)
Consulta d'un servei de farmàcia d'una àrea bàsica de salut, relacionada amb medicaments sobrants de farmàcia i de com aprofitar-los
Manifest de compromisos de l'hospital
Necessitat de traqueotomia urgent en pacient sedat
Identificació de pacients crítics que pugui condicionar la presa de decisions en una intervenció
Alta de pacient per incompliment greu de normes amb risc per altres pacients, en context de trastorn de personalitat i estabilització patològica
Informació i assessorament sobre el document de l'alta voluntària; controvèrsies en l'alta
Negativa d'un pacient psiquiàtric a informar als familiars de presentar una altra malaltia de pronòstic fatal
Presumpte testimoni de Jehovà malalt psiquiàtric
Presència de cuidadors professionals en una habitació
Problemes ètics generats en la docència
Equitat, utilització de recursos públics, retard en el tractament per llista d'espera

Temàtica dels casos que han estat objecte de consulta al CEA (ordenats per la freqüència en la presentació)

Utilització del bevacizumab en la degeneració macular

Casos de nefrologia

Valoració de donant viu de trasplantaments

Taula 21. Percentatge de consultes en què s'ha seguit la recomanació feta pels CEA

Percentatge	CEA
100	18
80	2
40	1
Sense dades	22
Total	43

5.7 Resum d'indicadors de Qualitat dels CEA

Resum d'indicadors de qualitat dels CEA		
CEA que han realitzat alguna enquesta o grup de discussió per valorar l'activitat durant l'any 2013		30%
CEA que disposen d'un espai web		19%
CEA que disposen d'un espai intranet		64%
CEA han fet activitats formatives		90%
Membres dels CEA han participat en les activitats de formació		44%
Mitjana activitats formació per CEA	4,57	(DE 6,55)
CEA que han realitzat alguna activitat d'informació a la ciutadania durant l'any 2013		39%
Mitjana activitats informació a la ciutadania per CEA	0,7	(DE 1,45)
CEA que han elaborat guies o protocols		44%
Mitjana de guies o protocols elaborats per CEA	1,84	(DE1,64)
CEA que han revisat protocols d'altres serveis		51%
CEA que han revisat protocols de mes de 10 anys d'antiguitat		46%
Mitjana de consultes realitzades al CEA	7,05	E 1,51)
Temps mitjà de resposta a les consultes en dies		10
CEA que es segueixen sempre les recomanacions		42%
CEA que disposen d'un procediment per rebre consultes		86%

6. Comentaris finals

Aquest apartat recull els comentaris que els CEA van adjuntar a la avaluació

- El principal problema al qual han hagut de fer front els CEA en el darrer any ha estat l'impacte que les restriccions pressupostàries han tingut en algunes activitats de formació i difusió i també en algunes propostes que els CEA tenien per millorar la seva visibilitat, com era disposar d'un espai en línia propi (pagina web o intranet)
- Altres vegades, sembla que la visió plural i multidisciplinària de situacions controvertides que podien generar respostes conflictives ha comportat una certa sensació de postergació dels CEA.
- Per contra, aquells CEA que han tingut l'oportunitat de desenvolupar un espai en línia propi ho valoren molt positivament perquè els permet millorar el funcionament intern, compartir la informació i millorar l'accés tant dels membres que no són del CEA com de la resta de professionals del centre sanitari.
- La informació externa també ha millorat gràcies a disposar d'aquest espai en línia.
- Força vegades els CEA reben consultes que no requereixen d'una convocatòria extraordinària, perquè es tracta de situacions que, per la baixa complexitat, es resolen amb la consulta a un grup reduït del CEA. Això permet respondre de manera més urgent. En alguns casos, aquestes respostes es validen posteriorment pel CEA.
- Altres vegades en què es demana assessorament per un dubte ètic no s'arriba a fer dictamen perquè no es considera estrictament necessari; tampoc no es registra i no queda gaire constància d'aquest assessorament.

En alguns casos, la resposta que dona el CEA és immediata quan les persones que presenten els casos participen en la reunió. El dictamen més formal es pot demorar més dies.

- En alguns CEA els procediments de treball es revisen periòdicament (cada tres anys) amb la finalitat de millorar-ne l'operativitat i la proximitat a l'entorn assistencial.
- Atesa la baixa visibilitat, alguns CEA tenen previst augmentar el nombre d'activitats d'informació i presentació entre els professionals i la ciutadania. En alguns casos, s'han implantat bústies electròniques que faciliten aquesta proximitat.
- També hi ha CEA que, per millorar la implantació i l'eficàcia, treballen en xarxa i han creat subcomissions d'ètica específiques per als temes propis que generen les especialitats que ofereix el centre.

Annex 1

CEA que han participat en l'avaluació	Localitat	Data d'acreditació
CEA Corporació Sanitària Parc Taulí	Sabadell	10/02/1995
CEA Hospital Universitari Arnau de Vilanova - Hospital Santa Maria Lleida	Lleida	22/03/1995
CEA Hospital Mútua de Terrassa	Terrassa	20/04/1995
CEA Hospital Sant Joan de Déu – Esplugues de Llobregat	Esplugues	04/05/1995
CEA Parc Sanitari Sant Joan de Déu	Sant Boi	11/12/1995
CEA Consorci Sanitari del Garraf	Vilanova	10/10/1996
CEA Hospital de la Santa Creu i Sant Pau	Barcelona	18/04/1997
CEA Institut Guttmann	Badalona	13/06/1997
CEA Hospital Universitari de Bellvitge	L'Hospitalet de Llobregat	10/12/1997
CEA Hospital Comarcal de Sant Bernabé	Berga	23/02/2000
CEA Consorci Sanitari del Maresme	Mataró	07/03/2000
CEA Hospital de Barcelona (SCIAS)	Barcelona	16/03/2000
CEA Hospital Clínic de Barcelona	Barcelona	24/09/2000
CEA Consorci Hospitalari de Vic	Vic	29/09/2000
CEA Badalona Serveis Assistencials	Badalona	02/10/2000
CEA Fundació Puigvert IUNA	Barcelona	02/11/2000
CEA Hospital Sagrat Cor	Barcelona	03/08/2001
CEA Fundació Hospital/Asil de Granollers	Granollers	09/10/2001
CEA Hospital Universitari Vall d'Hebron	Barcelona	26/10/2001

CEA Centre Mèdic Delfos	Barcelona	06/09/2002
CEA Hospital Germans Trias i Pujol	Badalona	10/01/2003
CEA Hospital Comarcal Móra d'Ebre	Mora d'Ebre	28/01/2003
CEA Hospital de la Santa Creu - Tortosa	Tortosa	28/01/2003
CEA Serveis Assistencials Amposta	Amposta	28/01/2003
CEA Hospital Universitari de Girona Doctor Josep Trueta	Girona	04/04/2003
CEA Hospital Universitari Sant Joan de Reus	Reus	27/11 2003
CEA Benito Menni CASM	Sant Boi	25/11/2003
CEA Hospital Sant Rafael	Barcelona	1005/1112/20022003
CEA Hospital Plató	Barcelona	16/01/2004
CEA Fundació Althaia. Xarxa Assistencial de Manresa	Manresa	14/03/2005
CEA Consorci Sanitari de Terrassa	Terrassa	26/04/2005
CEA Hospital Sagrat Cor - Serveis de Salut Mental de Martorell	Barcelona	02/06/2005
CEA Centre d'Oftalmologia Barraquer	Barcelona	27/09/2007
CEA SARquavitaie	Barcelona	24/01/2008
CEA Consorci Sanitari de l'Alt Penedès	Vilafranca del Penedès	22/09/2008
CEA Hospital de Tortosa Verge de la Cinta	Tortosa	30/01/2009
CEA MUTUAM	Barcelona	20/04/2009
CEA Hospital Sant Jaume d'Olot	Olot	22/02/2010
CEA Vallès Oriental Central (CEAVOC)	Caldes de Montbui	16/08/2010
CEA de l'Anoia	Igualada	21/11/2010
CEA Fundació Sanitària Pere Claver	Barcelona	30/11/2010
CEA Hospital de Mollet	Mollet	27/01/2012
CEA Consorci Sanitari Integral	L'Hospitalet de Llobregat	02/07/2012

CEA acreditats que no han participat en l'avaluació (14)		
Consorti MAR Parc de Salut (Institut Municipal Assistència Sanitària - IMAS)	Barcelona	19/03/1996
Fundació Vidal Barraquer	Barcelona	10/04/1996
Hospital General de Catalunya	Sant Cugat	25/05/1999
Institut d'Assistència Sanitària	Girona	02/03/2001
Hospital de l'Esperit Sant	Santa Coloma de Gramenet	15/06/2001
Parc Sanitari Joan XXIII	Tarragona	17/07/2001
Centre MQ Reus	Reus	14/05/2003
Grup Sagessa	Reus	26/05/2003
Fundació Congrés Català de Salut Mental - Fundació CCSM	Barcelona	30/11/2005
Corporació Serveis de Salut Integrats Baix Empordà (SSIBE)	Palamós	20/07/2006
Hospital Sant Joan de Déu de Martorell	Martorell	27/03/2009
Clínica Universitària d'Odontologia	Sant Cugat	09/02/2010
Fundació Pere Mata Amposta	Amposta	18/01/2013
CEA de l'Atenció Primària de l'ICS	Barcelona	16/09/2003
CEA acreditats, no actius (7)		
Regió Sanitària Costa de Ponent, SCS		
Hospital de Sant Joan Despí Moisès Broggi		
Hospital General de l'Hospitalet		
Centro Médico Virtual		
CEA de Primària de l'ICS (àmbit de Girona)		
Centre Sanitari Unitat Coronària de Manresa		
Hospital General de Manresa		

